

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/2553	02 juli 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 47/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Ketel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/2553, d.d. 02 juli 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

47/92

(Afgesloten 021200 JUL 1992)

Bosnië-Herzegovina

Ook de afgelopen dagen zijn weer gekenmerkt door voortdurende strijd in diverse delen van Bosnië-Herzegovina. Servische en Kroatische gevechtsgroepen bleven elkaar de militaire controle over de omgeving van Mostar in het zuiden en Derventa in het noorden betwisten. Ook andere streken in het noordelijke Bosnisch-Kroatische grensgebied waren het toneel van gevechten. Opmerkelijk was dat ook uit streken die de Serviërs volledig zeggen te beheersen, zoals de Bosnisch-Servische grens en de "Bosnische Krajina" strijd werd gemeld. Dit alles wijst erop dat de Serviërs pogingen in het werk blijven stellen de territoriale corridor tussen Servië, de Servische gebieden in Oost-Bosnië en de Bosnische (en Kroatische) Krajina in het westen militair onder controle te brengen, terwijl de Bosnische strijdkrachten (Kroaten/Moslims) pogen de Servische dominantie te doorbreken.

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties heeft eerder deze week unaniem ingestemd met het voorstel van Secretaris-Generaal Ghali om een Canadees bataljon van ± 850 man, aangevuld met ongeveer 200 militairen uit andere landen, over te brengen naar het vliegveld van Sarajevo. Deze maatregel, die de beveiliging van het vliegveld moet helpen waarborgen om daarmee de humanitaire hulpverlening aan de bevolking van Sarajevo mogelijk te maken, kon worden getroffen nadat de Serviërs hun voornemen om het vliegveld te ontruimen hadden uitgevoerd.

In de resolutie van de Veiligheidsraad wordt ook melding gemaakt van het mogelijk gebruik van "andere maatregelen" indien de hulpverlening wordt doorgekruist. De afgelopen dagen hadden diverse prominente VN-leden al de mogelijkheid geopperd om de konvooien op Sarajevo met militaire middelen te beschermen. Schepen van de Amerikaanse Zesde Vloot met onder andere gevechtshelikopters aan boord, bevinden zich reeds in de Adriatische zee en zijn volgens de Amerikaanse regering beschikbaar om de uitvoering van de VN-resoluties te ondersteunen. Het (pro-)Servische persbureau TanJug heeft inmiddels de VS ervan beschuldigd te wachten op een motief om een militaire interventie te kunnen uitvoeren.

Ondanks de openstelling van het vliegveld blijft de situatie rond Sarajevo gespannen. Er is nog steeds geen sprake van een absoluut staakt-het-vuren. Dit hangt samen met het feit dat tussen de strijdende partijen nog steeds een groot wantrouwen heerst. Zo hebben de Serviërs de vrees uitgesproken dat Kroatische en Moslim-eenheden van de Servische terugtrekking misbruik zullen maken om hun eigen posities te verbeteren. De Servische leider Karadzic stelde dat hij een "groot risico" had gelopen met het besluit om zich van het vliegveld terug te trekken. Hij benadrukte dat indien zijn tegenstanders hiervan misbruik zouden maken, de Serviërs geen toestemming zouden verlenen voor het invliegen van hulpgoederen.

In deze omstandigheden is het niet uitgesloten dat vanuit Kroatische en/of Moslim-kringen, die reeds geruime tijd aandringen op een internationale

militaire interventie tegen de Servische agressie, de komende weken incidenten zullen worden uitgelokt met als doel een dergelijk ingrijpen te provoceren. De VN-aanwezigheid in Sarajevo kan derhalve leiden tot een escalatie van de gevechten in Bosnië-Herzegovina en een mogelijke directe betrokkenheid van UNPROFOR daarbij. In dit verband is vermeldenswaard at de Canadese troepen worden uitgerust met zwaarder materieel dan gebruikelijk voor VN-vredesoperaties.

Inmiddels worden ook de mogelijkheden onderzocht om hulpgoederen over de weg van de Kroatische havenstad Split naar Sarajevo aan te voeren. Dit is echter een zeer hachelijke operatie zolang van een daadwerkelijk bestand tussen de strijdende partijen geen sprake is. Het aantal wegen in het Bosnische bergland-schap is beperkt. Ongeacht de te kiezen route (die tenminste 300 km zal bedragen) zal een aantal omstreden gebieden moeten worden doorkruist. Dit geldt met name voor de stad Kupres, die in Servische handen is maar door de Kroaten wordt opgeëist als deel van het te vormen Kroatische kanton in Bosnië-Herzegovina.

Er zijn aanwijzingen dat "kapitein Dragan", de leider van een belangrijke Servische militia in de Kroatische Krajina, zijn activiteiten heeft verplaatst naar Bosnië-Herzegovina. Naar verluidt doet hij pogingen om de diverse Servische gevechtsgroepen in die republiek onder één bevel te stellen en om te vormen tot reguliere eenheden. Waarschijnlijk zal hij bij zijn streven weerstand ondervinden van andere Servische factieleiders in Bosnië-Herzegovina en van (de voormalige JNA-)generaal Mladic, die zegt reeds het bevel over alle Serviërs in de republiek te voeren.

Servië/Montenegro

In Servië hebben besprekingen plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van de regering en oppositieleiders. Deze houden verband met de grootschalige demonstratie die het afgelopen weekeinde heeft plaatsgevonden voor het aftreden van president Milosevic, die verantwoordelijk wordt gesteld voor het politieke en economische isolement van Servië en de crisis in het land. Milosevic zou hebben ingestemd met nieuwe verkiezingen of een referendum over de vraag of hij moet aftreden, maar niet met de door de oppositie geëiste vorming van een regering van nationale eenheid. De oppositie acht zijn concessies onvoldoende. Een voortzetting van de druk op Milosevic is derhalve te verwachten. In dit verband is vermeldenswaard dat de demonstraties voor het aftreden van Milosevic sinds het afgelopen weekeinde een groeiend aantal deelnemers lijken te trekken. Naar verluidt zou het aantal demonstranten gisteren 80.000 hebben bedragen.

De president van "Joegoslavië", Cosic, heeft de uit de Verenigde Staten afkomstige Serviër Panic (niet te verwarren met de gelijknamige CGS van de JNA) benoemd tot premier van de te vormen federale regering. Hiermee wordt voorbijgegaan aan de kandidatuur van enkele prominente Montenegrijnse politici. Zoals bekend is het premierschap eerder door Montenegro opgeëist, waarbij erop werd gewezen dat de Grondwet bepaalt dat de premier in beginsel uit een andere republiek afkomstig moet zijn dan de president. In dit verband was door Montenegro zelfs gezinspeeld op uittreden uit de federatie, indien aan deze eis geen gehoor zou worden gegeven. Het is echter onwaarschijnlijk dat Montenegro, zeker op economisch gebied, los van Servië zou kunnen overleven. Daarom moet worden aangenomen dat de republiek zich uiteindelijk zal moeten schikken in een ondergeschikte positie ten opzichte van Servië. De benoeming van Panic zal echter wel bijdragen tot een verder toename van de wrijvingen tussen Servië en Montenegro. Panic zal vermoedelijk pogen met name ook de "Joegoslavisch"-Amerikaanse betrekkingen te verbeteren, waarbij hij gebruik kan maken van zijn persoonlijke betrekkingen met een aantal Amerikaanse politici.

De Servische regering heeft een pakket maatregelen aangekondigd met als doel de economie te saneren en de inflatie onder controle te brengen, zoals een aanzienlijke devaluatie van de dinar en de invoering van loon- en prijscontroles. Het is evenwel onwaarschijnlijk dat deze maatregelen de inflatie, die in juni meer dan 100% bedroeg, tot staan zullen brengen. Wel zullen zij naar verwachting resulteren in een daling van de koopkracht van de Servische bevolking en leiden tot verdere schaarsten en een vergroting van de zwarte markt. Daardoor zullen de maatregelen naar verwachting leiden tot een verdere toename van de ontevredenheid van de bevolking en de druk op Milosevic voor ingrijpende koerswijzigingen vergroten.

Milosevic heeft vorige week voorgesteld om een confederatie te vormen tussen "Joegoslavië" en Griekenland. Deze zou gebaseerd zijn op historische banden en zou bijdragen aan de stabiliteit in de Balkan. Hiermee probeert Milosevic het diplomatieke isolement van Servië te doorbreken door toenadering te zoeken met het land waarmee Servië ook in het verleden relatief hechte banden heeft gehad. Het Griekse verzet tegen de internationale erkenning van de onafhankelijkheid van het tussen Servië en Griekenland gelegen Macedonië zal hierbij mede een rol hebben gespeeld. Ook moet in dit verband worden gewezen op steun van de Islamitische wereld aan de onder Moslim-leiding staande regering van Bosnië-Herzegovina, waarbij Turkije een belangrijke rol speelt. Het is echter uitgesloten dat Griekenland op de suggestie van Milosevic zal ingaan.

Internationale vredesinspanningen

Ghali heeft in een rapport aan de Veiligheidsraad gesteld dat Kroatië de pogingen van de VN om de vrede te herstellen zowel in Kroatië als in Bosnië-Herzegovina ondermijnt. Hierbij verwees hij naar de aanwezigheid van Kroatische eenheden in Bosnië-Herzegovina, de vernietiging van Servische en Moslim-dorpen in de door Kroaten beheerste gebieden en de recente Kroatische militaire initiatieven rond de UNPA's in Kroatië. Ghali riep president Tudjman op om zijn troepen terug te trekken uit Bosnië-Herzegovina en af te zien van militaire initiatieven tegen de UNPA's. De opstelling van Ghali onderstreept dat naast de Serviërs, ook Kroatië verantwoordelijkheid draagt voor de gevechten in Bosnië-Herzegovina. Overigens vormt zijn rapport, met de verwijzing naar Kroatische oorlogsmisdaden tegen Moslims, ook een impliciete bevestiging van de belangentegenstellingen tussen Kroaten en Moslims in Bosnië-Herzegovina.

Op grond van het rapport van Ghali heeft de Veiligheidsraad inmiddels een resolutie aangenomen die de Kroatische opstelling veroordeelt. Alle partijen in het conflict worden opgeroepen het VN-vredesplan loyaal uit te voeren. De bevelhebber van UNPROFOR wordt gemachtigd maatregelen in het kader van zijn mandaat deels ook van toepassing te laten zijn op de "Pink Zones", de gebieden die buiten de UNPA's liggen maar die moeten worden ontruimd omdat vandaar de UNPA's onder vuur kunnen worden genomen. In het kader van het vredesplan moeten tanks en zware artillerie 30 km van de UNPA worden teruggetrokken, APCs, machinegeweren en antitankwapens 10 km en personeel 5 km. Op grond van de genoemde resolutie heeft het UNPROFOR-commando inmiddels medegedeeld dat met ingang van hedenochtend leden van de vredesmacht stellingen zullen betrekken in "enkele omstreken gebieden". Overigens is in de VN-resolutie tevens besloten tot een uitbreiding van het aantal VN-waarnemers in Kroatië met ruim 100 man.

Volgens de organisatie van de Verenigde Naties die verantwoordelijk is voor de coördinatie van hulpverlening aan vluchtelingen bedraagt het aantal vluchtelingen als gevolg van de burgeroorlog nu circa 2,2 miljoen, hetgeen overeenkomt met bijna 10% van de bevolking. Een half miljoen van hen bevindt zich in het buitenland, de rest is elders in het voormalige Joegoslavië ondergebracht.

bestaat tussen Serviërs en Kroaten nog zelfs geen overeenstemming over de exacte grenzen. Mede door het Kroatische militaire optreden rond de UNPA is de sfeer in deze regio dermate verslechterd dat de overname van dit gebied door UNPROFOR op korte termijn niet te verwachten is.

Volgens een recente persmelding zijn er besprekingen gevoerd tussen Kroatië en Montenegro over de status van de baai van Kotor. De Montenegrijnse regering zou de bereidheid hebben uitgesproken om een bilaterale overeenkomst te sluiten over het grensverloop tussen beide staten op het land en ter zee. Kroatië zou in beginsel instemmen met Montenegrijnse soevereiniteit over het gebied, mits dit gedemilitariseerd zou worden. De kern van deze kwestie ligt in het feit dat de baai van Kotor feitelijk de enige haven is waarover de (voormalige) JNA-marine nog beschikt. Het Kroatische Prevlaka-schiereiland, waarop zich nog belangrijke JNA-installaties bevinden, beheerst de toegang tot deze baai. De Kroatische regering hoopt kennelijk in te spelen op latente spanningen in de Servisch-Montenegrijnse federatie en op Montenegrijnse vrees nauwer betrokken te raken bij het Servisch-Kroatische conflict. Indien Kroatië met Montenegro een akkoord zou sluiten over de demilitarisering van de baai en mogelijk het schiereiland, zou daarmee de "Joegoslavische" dreiging ter zee aanzienlijk worden gereduceerd.

Conclusie/voorzicht

Rond het vliegveld van Sarajevo is nog sprake van een gespannen situatie. Een heropleving van de gevechten is mogelijk, zeker indien de Bosnische strijdkrachten overgaan tot provocaties teneinde een internationale interventie uit te lokken. Elders in Bosnië-Herzegovina is onverminderd sprake van gevechten, die zich vooral concentreren in de gebieden die de Serviërs en Kroaten elkaar betwisten. Daarbij lijkt sprake van wisselende successen. In VN-kader is inmiddels bevestigd dat naast Servië ook Kroatië verantwoordelijkheid draagt voor het voortduren van de strijd in Bosnië-Herzegovina.

De Kroatische regering heeft toegegeven dat vorige week een Kroatische MiG 21/FISHBED is verloren gegaan. Dit zou het gevolg zijn geweest van technische problemen. Zoals eerder gemeld hebben de Serviërs gesteld het vliegtuig te hebben neergeschoten. Dit lijkt te worden bevestigd door het feit dat de Serviërs in staat waren de naam van de (omgekomen) vlieger te geven. Dit is de eerste maal dat Kroatië toegeeft in het bezit te zijn (geweest) van FISHBEDs. De EG-waarnemersmissie heeft bevestigd dat op dezelfde dag een FROG-aanval heeft plaatsgevonden op de Kroatische grensplaats Slavonski Brod. Gezien het relatief beperkte bereik van de FROG moet deze aanval vanuit Bosnië-Herzegovina zijn uitgevoerd. Dit wijst erop dat de JNA, die voorzover bekend als enige over (verouderde) FROGs beschikt, het gebruik daarvan heeft overgedragen aan de Serviërs in Bosnië-Herzegovina, dan wel zelf bij de beschietingen betrokken is geweest.

De Veiligheidsraad heeft een resolutie aangenomen met als doel een heropleving van de gevechten in Kroatië als gevolg van Kroatische militaire initiatieven rond de UNPA's te voorkomen. Dit heeft tot gevolg dat het optreden van UNPROFOR deels wordt uitgebreid tot de gebieden juist buiten de UNPA's.